

KARAMAN EYALETİNE AİT VAKIFLARIN FİHRİSTİ (1)

Prof. Dr. F. NAFİZ UZLUK

Türk Tarihinin şereflele dolu olaylarını, göğsünde taşıyan Anadol u şehirleri, Selçuklu devletinin Milâdi 1308 yılında dağılması üstüne, yeniden kurulan Türk Beylikleri'nin ayrı ayrı sınırları içine girmiş, onlara merkez olmuşlardır.

Tür k'ün ruhunda yaşayan medeni eserler meydana getirme arzusu, Anadol u şehirlerinde, kendilerinden önceki devlet zamanında kurulmuş olan Vakıflar'ı aynı şartlarla devam ettirdiği gibi, yeni hükümetlerin, hükümdarların, hayır sahiplerinin elleri ile yeniden birçok tesisler kurulmuştur.

Anadol u'da Türkler zamanında geçen hadiseler, bilhassa XIV. yüzyıldan başlayan vak'alar hakkındaki bilgilerimizin ne derece az olduğu, bu alanda uğraşanlarca bellidir. Gerçi Bibi oğlu'nun mufassal, muhtasar *Selçukname*'leri 680H/1281M., *Aksaraylı tezkiresi* 723H/1323M., *Eflâki Dede Menakibi* 754H/1353M., benim bastırduğım *Anonim Selçukname* 765H/1363M. yıllarına ait olayları dağınık şekilde yazmaktadırlar.

Bilindiği üzere Anadol u'nun bir tek bayrak altında toplanması Fatih'in devrinde tamamlanmağa başlar. Bu gerçek göz önünde tutulunca Karaman oğulları devleti gibi Küçük Asya'nın Osmanlı'lardan sonra hem uzun ömürlü, hem en kuvvetli devletine

ait topraklar üstünde mevcut Vakıflar'ın vakfiyeleri, vakfedeneri, vakfın gelirlerini sağlayan dükkânlar, hanlar, hamamlar, mezraalar, tarlalar, bağlar, bahçeler, bostan dolapları, ırmaklar ile burarlarda oturanlar, onların yerleri, mahalleleri onların adları gibi türlü yönlerden tarihimizin, millî geleneklerimizin devam ettiklerini gösteren ayrı ayrı değerleri bilip tanımak isteyenler için Vakıf defteri -en dürüst, en bilgili kimseler tarafından yazıldığı için- tarihin her zaman için kullanacağı en doğru hüccetler arasında yer alır.

Bu bakımdan Fatih devrinden itibaren başlayan Vakıf defterleri'nin incelenmesi, yayınlanması Anadol u'nun bilinmeyen millî değerleri için baha biçilmez birer hazine mahiyetindedir.

İşte yukarıda saydıklarımızı göz önünde tutarak Kubbe altından Tapu Kadastro Umum Müdürlüğü arşivine devredilen Karaman Eyaletine ait Defter üstünde çalışmayı yerinde bir hareket olarak kendime iş edinmişim.

Pek geniş bir yer tutacağı için ayrı bir eser halinde bastırılmasını uygun gören Vakıflar İdaresi'nin bu arzusunu şükranla karşıladım. Ancak Fatih Sultan Mehmed'e dair yayınlanacak *Vakıflar Dergisi*'nde bu konuda pek kısa açıklamada bulunmanın da yerinde olacağını düşünerek aşağıdaki satırları karaladım.

Takdim edeceğim cedvel Karaman eyaletinin hangi şehirlerinde, hangi eserleri, onların sayılarını göstereceği için bu istatistiğin rakamları belâğatlı bir sözden daha tesirli olacaktır.

1 Sayın Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzlu k'un bu etüdleri *Dergi*'mizin bu sayısıyla beraber müstakl bir kitap halinde neşir sahasına konulmaktadır. Buraya kendileri tarafından hazırlanan bir özetini dercediyoruz.

	Sayısı	Karaman belgeleri, Nişancı
1 — Konya Cämileri	19	Arif Çelebi oğlu Mehmed Paşa'nın sözü ile anlaşıldığı üzere 872 H. 1468 M. yılında Osmanlılar tarafından "Konya, Larende şehirleri ile Gavele Kal'ası, sair büyük beldele-ri, müstahkem kal'aları zaptedildi. Fatih, Fetih sırasında Konya'da bir Kal'a bina etti. Onun inşasının tarihini bendesi Mehmed paşa nazmederek dedi: ² .
2 — Konya Medreseleri	10	
3 — Konya Darülhuffazları	14	
4 — Konya da müteferrik Vakıflar	55	
5 — Larende şehri ile nahiyelerinin Vakıfları	24	
6 — Konya Mescidleri Vakıfları	68	عمر الحصن باهر البرهان قد بنى بالعلی مبانیه وهو سلطان محمد بن مراد لا یرى فی الدنمادیه اسمعوا من لسانی التاریخ خلد الله عدل بانیه
7 — Seydişehir Vilâyeti, Bozkır Vakıfları	17	
8 — Beyşehir Vakıfları	62	
9 — Akşehir Vakıfları	69	
10 — Ilgın Vakıfları	4	
11 — Niğde Nahiyeleriyle Şücaeddin ve Anduğı Vakıfları	25	
12 — Niğde Mescidleri Vakıfları	14	
13 — Develi Nahiyesi Vakıfları	8	
14 — Karahisar Vakıfları	3	
15 — Ürgüp Vilâyeti Vakıfları	5	
16 — Ereğli Vakıfları	12	Mehmed paşa devamla diyor ki, 873 H. 1469 M. yılında büyük saltanat merkezinde kendisi oturup Karaman nahiyesine asker yolladı. Uçhisar, Ortahisar (Şimdi Ürgüb'e bağlıdır,) Karahisarı feth ettiler. Bundan sonra 878 H. 1473 M. senesinde galebe çalan askerlerini Karaman beldelerine gönderdi. Orayı kâmilten feth ederek tamamıyla hâkim oldular.
17 — Aksaray Vakıfları	49	
18 — Nahiyeleri ile birlikte Konya Larende Mülkleri	24	
19 — Seydişehir Vilâyeti mülkleri	10	
20 — Beyşehir Vilâyeti mülkleri	12	
21 — Akşehir ve Ilgın mülkleri	3	
22 — Niğde Vilâyeti, Çamardı, Melegübal mülkleri	8	
23 — Ürgüp Vilâyeti Develi, Karahisar mülkleri	5	
24 — Aksaray Vilâyeti ve Koçhisar mülkleri	10	
25 — Sizemoni oğlu Ramazan mülkleri	1	Mevlânâ'nın torunlarından olan şimdi Kumkapı Nişancısı'ndaki Camii Haziresinde yatmakta olan Mehmed paşa görgülerine isnad ederek yukarıda göçürdüğümüz bilgileri arapça tarihinde yazmaktadır.
		Bunlardan şurası anlaşılıyor ki Konya 872 H. 1468 M. de Osmanlıların eline düşmekle beraber bütün Karaman memleketlerinde Osmanlılar tamamıyla hâkim olamamışlardı. İşte bundan dolayı Fatih'in yazdırdığı <i>Vakıflar Defteri'nin</i> tarihi Ramazan başı 881 H. 18.12.1476 M. yılına rastlar.
		Vakıflar defterini yayınlarken daha geniş bilgiler vermiye çalıştık.

² Tevki'i Mehmed paşanın eseri, *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*, No. (79) 2, ve No. (80) 3. sayılarında çıkmıştır. Yıl 1340/1924.